

SINDIKAT DELAVCEV PROMETA IN ZVEZ VLOŽIL TOŽBE ZOPER VSA VELIKA AVTOBUSNA PODJETJA

Tiskovna konferenca, 14.5.2019, Dalmatinova 4, Ljubljana

Vozniki avtobusov so imeli v preteklosti priznana zavarovalno dobo s povečanjem (beneficirano delovno dobo), saj je bilo delo voznika avtobusa ocenjeno kot posebno težko in zdravju škodljivo delo, zavarovanci pa naj ga po določeni starosti ne bi mogli več ustrezno opravljati. Voznikom avtobusov, ki delo opravljajo pri delodajalcih, ki so registrirani za javni cestni promet, ob pogoju, da imajo za prevoz potnikov vnaprej določene stalne vozne rede, je bila priznana zavarovalna doba s povečanjem, če opravljajo takšna dela, vsaj 80% vsega dejanskega delovnega časa v posameznem letu.

Zaradi beneficirane delovne dobe so imeli možnost, da se upokojijo prej, kot ostali zaposleni.

Na podlagi 282. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1) so po 1.1.2001 delodajalci vsem zaposlenim na delovnih mestih, za katere je veljala delovna doba s povečanjem, **pričeli plačevati prispevke za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, beneficirana doba pa je bila ukinjena**. Te prispevke so plačevali tudi po spremembi zakona (ZPIZ-2), ki je institut obveznega zavarovanja zamenjal s poklicnim zavarovanjem. Tudi za poklicno zavarovanje veljajo enaki pogoji, saj predmetni zakon določa, **da so do plačila tega zavarovanja upravičeni vsi, ki delajo na delovnih mestih, za katere je prej veljala beneficirana delovna doba**.

Delodajalec to poklicno zavarovanje vplačuje na račun delavca, odprt pri Kapitalski družbi, s sredstvi pa upravlja KAD. Ko se delavec upokoji, mu pripada renta, odvisna od višine vplačil.

Določba 199. člen ZPIZ-2 opredeljuje krog zavarovancev poklicnega zavarovanja in določa, da se v poklicno zavarovanje obvezno vključijo zavarovanci, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela, in zavarovanci, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni moč uspešno poklicno opravljati. Zavarovanci, ki delajo na delovnih mestih iz prejšnjega stavka, se vključijo v poklicno zavarovanje le, če delo opravljajo s polnim delovnim časom.

Drugi odstavek istega člena določa, da je delovna mesta, na katerih se zavarovanci vključijo v poklicno zavarovanje zaradi težavnosti ali škodljivosti dela, možno določiti v primerih, ko so izpolnjeni naslednji pogoji, da:

- obstajajo v zvezi z opravljanjem del znatnejši škodljivi vplivi na zdravstveno stanje in delovno zmožnost delavcev, kljub temu, da so bili uporabljeni vsi splošni in posebni varstveni ukrepi, določeni s predpisi, ki urejajo varnost in zdravje pri delu, in drugi ukrepi, s katerimi jih je mogoče odpraviti ali zmanjšati;
- opravljajo delavci dela v težkih in zdravju škodljivih razmerah neposredno ob virih škodljivih vplivov v nepretrganem delovnem procesu;
- se opravlja delo v okoliščinah iz prve in druge alineje tega odstavka polni delovni čas, pri tem pa se za polni delovni čas šteje tudi delovni čas, krajši kot polni delovni čas, določen z zakonom, in kolektivnimi pogodbami, če je tako določeno zaradi posebnih delovnih pogojev.

Na podlagi 413.člena ZPIZ-2 (Uradni list RS, št. 96/2012, 39/2013, 46/2013 - ZIPRS1314-A, 63/2013 - ZIUPTDSV, 99/2013 - ZSVarPre-C, 101/2013 - ZIPRS1415, 111/2013 - ZMEPIZ-1, 44/2014, 85/2014 - ZUJF-B, 95/2014 - ZIUPTDSV-A, 97/2014 - ZMEPIZ-1A, 95/2014 - ZIPRS1415-C, 95/2014 - ZUPPJS15, 95/2014 - ZUJF-C, 31/2015 - ZISDU-3, 90/2015 - ZIUPTD, 90/2015 - ZUPPJS16, 96/2015 - ZIPRS1617, 102/2015, 42/2016 - odl. US, 80/2016 - ZIPRS1718, 88/2016 - ZUPPJS17, 40/2017, 23/2017, 75/2017 - ZIUPTD-A, 65/2017, 71/2017 - ZIPRS1819) v povezavi z drugim odstavkom druge alineje I. točke **Sklepa o določitvi delovnih mest v eksploataciji gozdov in delovnih mest voznikov, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, in o stopnji povečanja** (Ur. l. RS št. 19/75, 22/75, 43/82), so vozniki avtobusov upravičeni do vplačil in pravic iz naslova obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (v nadaljnjem besedilu: ODPZ). Na tem delovnem mestu se zavarovalna doba s povečanjem v organizacijah, ki so registrirane za javni cestni promet šteje **ob pogoju, da imajo za prevoz potnikov vnaprej določene stalne vozne rede in če prebijejo na takšnih delih najmanj 80% vsega dejanskega delovnega časa v posameznem letu**. Sklep določa, da se na tem delovnem mestu zavarovalna doba šteje s povečanjem od 1. 1. 1960 dalje. Pri tem je bila dne 16. 12. 1982 objavljena tudi obvezna razlaga navedenega Sklepa, dne 10. 11. 1989 pa tudi Ugotovitveni sklep o opravljeni reviziji zavarovalne dobe, ki se šteje s povečanjem na delih v javnem cestnem prometu, s katerim je bilo ugotovljeno, da na delih v javnem cestnem prometu še obstajajo pogoji za štetje zavarovalne dobe s povečanjem ter da je delo voznikov avtobusov še vedno težko in za zdravje škodljivo in je zaradi tega štetje zavarovalne dobe s povečanjem še nadalje upravičeno.

Glede na dejavnost, izhajajočo iz vpisov v AJPES-ePRS, 49.391 (Medkrajevni in dr. cestni potniški promet) ima delodajalec dolžnost zaposlene voznike vključiti v ODPZ ter dolžnost financirati poklicno zavarovanje zaposlenih, ki glede na predpise in sodno prakso izpolnjujejo vse pogoje za vključitev in pravico do vplačila ODPZ.

Večina večjih delodajalcev v panogi je v preteklosti priznavalo in vplačevalo predpisane prispevke v Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja pri Kapitalski družbi, v letu 2013 pa so neupravičeno prenehali plačevati obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, sklicujoč se na zapisnike Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki navajajo, da mora voznik izpolnjevati predpisan pogoj prevoženih kilometrov, ki v koledarskem letu znaša najmanj 60.000 km. Gre za uvajanje novega kriterija, ki ni bil nikoli sprejet v obliki splošno zavezujočega pravnega akta in nikoli objavljen v Uradnem listu RS, zaradi česar tudi ne more posegati v obseg pravic, določen z zakonom in podzakonskimi akti. Temu pravnemu naziranju pritrjuje tudi sodišče, v okviru najnovejše sodne prakse (tako npr. VDSS sodba Pdp 579/2018 z dne 8. 10. 2018) Sodišče je v nadpisanem primeru namreč argumentirano obrazložilo, da zabeležka SPIZ ni predpis ali splošni akt in zato ni in ne more predstavljati pravne podlage za tako pomembno pravno relevantno zadevo, kot je priznanje zavarovalne dobe s povečanjem.

Delodajalci so se za neplačevanje odločili hkrati, s tihim dogovorom, s pomočjo delodajalskih združenj, šele naknadno pa iskali pravno pokritje in klicali k sebi omenjeno Komisijo!

Od leta 2013, ko je velika večina delodajalcev v celoti ali deloma nehala plačevati poklicno zavarovanje si SDPZ prizadeva zadevo sistemsko urediti. Na žalost tudi državni organi očitno niso pokazali dovolj interesa, da se problem reši. Sedaj, ko so nekateri vozniki (zaposleni v LPP)

dobili sodbo zoper delodajalca, je ponovno (in zadnji čas) potrebno od delodajalcev zahtevati spoštovanje zakona.

SDPZ je vse delodajalce v panogi že pozival, da s plačevanjem nemudoma pričnejo. Opravili smo nekaj krogov pogajanj, tako v okviru pogajanj za kolektivno pogodbo dejavnosti, kot individualno, na ravni podjetij. Zadnji poziv smo posredovali vsem delodajalcem v panogi v novembru 2018. Prepričani smo bili, da bodo delodajalci toliko modri, da se bodo s sindikati dogovorili kako plačevati (tudi obveznosti za nazaj).

Ker tudi s pozivi državnim institucijam nismo bili uspešni, in ker zahtevki posameznih voznikov zastarajo v petih letih, smo bili dolžni našim članom ponuditi možnost, da svoje denarne zahtevke uveljavljajo preko našega sistema pravne pomoči. Članom sindikatov v okviru Zveze svobodnih sindikatov je namreč poleg drugih ugodnosti ponujeno brezplačno pravno varstvo.

Z vsemi zaposlenimi smo se pogovorili, rezultat pa je danes tu, pred vami. Šlo je za obsežno delo, mukotrpno zbiranje potrebne dokumentacije, ki bo sedaj rezultirala v vloženi tožbah zoper delodajalce.

Danes je bilo delodajalcem Nomago, Arriva Štajerska, Arriva Dolenjska in Primorska, Marprom in ostalim posredovana prva procesna predpostavka tožbe, zahteva za odpravo kršitev, na podlagi 200. člena ZDR-1 (Zakon o delovnih razmerjih, Ur. list RS št. 21/13). V kolikor delodajalec, ki je bil pozvan na odpravo kršitev, le temu ne ugotovi v roku osmih dni, ima posameznik rok nadaljnjih 30 dni za vložitev tožbe pred pristojnim sodiščem. To pomeni, da ima vsak delodajalec še zadnjo možnost spor rešiti po mirni poti, v kolikor pa do tega ne pride, se tožbeni zahtevki posreduje v obravnavo posameznim pristojnim delovnim sodiščem.

Danes je tožb 50. Še vedno namreč upamo, da bodo delodajalci pričeli spoštovati zakonska določila in da ne bo potrebno obremeniti celotnega sodnega sistema in, kar je najpomembnejše, posameznih delavcev, ki morajo vlagati tožbe zoper lastnega delodajalca. **Temu prvemu valu bo sledil nov val, ki se že pripravlja in nato naslednji, dokler ne pridemo do rezultata za vse.** Želeli bi si, da bi se načelna rešitev za vse zaposlene pojavila že prej, tudi s pomočjo pristojnih institucij, Inšpektorata RS za delo, Ministrstva za delo, Ministrstva za infrastrukturo, ZPIZ in ostalih.

Tožbe bodo vložene zoper vse večje delodajalce v panogi cestnega potniškega prometa. Obstajajo pa še drugi, manjši delodajalci, ki so zakonodajo kršili še bolj eklatantno in sploh nikoli niso vstopili v zakonsko predviden sistem plačevanja poklicnega zavarovanja. **Zoper vse te delodajalce, ne glede na to, ali imamo pri njih člane ali ne, smo pripravili prijavo na Inšpektorat RS za delo.** Prepričani smo, da bo tudi inšpektorat prevzel svoj del odgovornosti in pričel izdajati odločbe, ki so na podlagi 350., 350.a in 369. člena ZPIZ-2 njegova izključna pristojnost.

Generalna sekretarka SDPZ
Saška Kiara Kumer, univ. dipl. prav.